

Innovative produktionssystemer til øko-grise i EU

Innovative landmænd gør grisene gladere i Danmark, Italien og Schweiz. Her præsenterer projektet POWER fordele og ulemper ved nytænkende produktionssystemer.

Det internationale projekt POWER (Proven Welfare and Resilience in Organic Pig Production) undersøger nytænkende og innovative besætninger, hvor grise produceres i unikke og selvskabte systemer. Drivkraften bag projektet er dyrevelfærd samt brug af jorden på en effektiv, men ikke mindst skånsom måde. De innovative løsninger er tilpasset de enkelte driftsstrukturer og optimeres løbende.

Tekst: Anna Jenni, FiBL, Mathilde Marie Wolf Pedersen og Rikke Thomsen, Center for Frilandsdyr.

Schweiz

I Schweiz spiller frilandsdyr i griseproduktionen kun en mindre rolle. Her er rodeareal og/eller græsgang kun påkrævet for drægtige søer.

Traileren med alt til grisene

"Sau karawanen" kan let flyttes med en traktor.

Ved produktion af grise på permanente græsarealer er det vigtigt, at græsset så vidt som muligt forbliver intakt for at opretholde græsproduktionen samt mindske ukrudt. Disse udfordringer imødekommer den såkaldte "Sau karawan" fremstillet af et firma i Solothurn i Schweiz. "Sau karawanen" er en mobil stald til ti slagtegrise, der indeholder hytte med strøelse og liggeområde, vand og fodertrug samt et sølekar. Gødningen fra grisene falder gennem spalterne i gulvet ned på græsset, hvilket både bevirker, at stien

kræver mindre rengøring, men også udgør en fordel, da gødningen fordeles mere jævnt over marken og ammoniakemissionen dermed mindskes.

På begge sider af den mobile stald findes låger, så der kan skiftes mellem to græsgange hvorved stalden kun skal flyttes halvt så meget som ellers. Når stalden flyttes til et nyt græsareal, befinder grisene sig i hytten.

+ Skånsom og fleksibel brug af græsarealer, kort belastningstid af jorden, mulig at køre med i områder med skrånninger

■ Gruppestørrelse er begrænset og kan ikke udvides

Hytter til udendørsbrug året rundt

Hytterne er billige, hurtige at samle og lette at flytte.

Takket være isolerende hytter lavet af galvaniseret stål, som et firma i Zürich importerer direkte fra England, kan Berkshire grisene tilbringe hele året udenfor. Søerne farer i hytterne, og smågrisene fravænnenes først, når de er 3-4 måneder gamle. Indtil da lever de sammen med både søer og orner. Hytterne fås i forskellige størrelser, og de er hurtige og nemme at samle. Desuden kan hytterne flyttes med en frontlæsser takket være kroge eller bjælker fastgjort i taget. Producenten skiftevis dyrker jorden, og lader grisene afgræsse markerne med særlige foderplanter. Markerne skiftes en gang om året, og dyrene flyttes afhængig af deres alder til forskellige steder på marken i løbet af året.

Når dyrene går ude hele året, mindskes ammoniakemissionen, men man skal være opmærksom på at forebygge kvælstofudvaskning. Derfor kræver systemet store områder, regelmæssige skift af marker, og markerne skal integreres i sædskiftet, så næringsstofferne opsamles.

+ Hytterne er billige og hurtige at sætte op, håndteringen er let og mulig at bruge selv på ujævnt terræn.

■ Dyrene går altid uafhængig af vejret, det kræver meget flytning for at undgå høj belastning af jorden.

Danmark

I Danmark skal søerne på græs i min. 150 dage, dog går de fleste økologiske søer på marken året rundt. Søerne sættes oftest kun på stald, når de løbes. De fleste slagtegrise produceres derimod i stalde med tilhørende udearealer.

Grisene får nyt græs hver dag

Det tager ikke lang tid for grisene at rode græsset op.

I Nordjylland hos en slagtegriseproducent går 450 grise og nyder et liv som nomader. En til to gange om dagen flyttes deres stald og den tilhørende indhegning på 180 m². Dette gøres hurtigt og nemt ved hjælp af traktor. Kameraer sikrer at ingen grise kommer til skade under flytningen.

Griseproducenten har 3 af disse flytbare stalde med påsatte indhegninger, hvoraf hvert system kan rumme 150 grise. Efter en dag, hvor grisene har gennemrodet jorden og spredt gødning, dyrkes jorden de næste tre år. At grisene flyttes dagligt, har flere fordele. Gødningen spredes over et større areal, parasit-trykket sænkes og risiko for udvaskning af næringsstoffer mindskes. Der sker endvidere en hurtigere tilvækst af arealerne. Alt sammen noget der mindsker miljøbelastningen.

+ Let at flytte stalde til nye græsområder, kort belastningstid af arealerne.

■ Kun muligt på jævnt terræn, brug af teknologi.

Fælleshytte til farende søer

Hos en af projektets deltagende besætninger findes en hytte med plads til fire diegivende søer. Hytten består af 4 individuelle stier. Her er foder og vand, og en indretning bl.a. med pattegriseskjul der har til formål at reducere pattegrisdødeligheden. Hytten er stor nok til at man kan stå oprejst i den, og den kan nemt flyttes rundt med traktor, hvilket forenkler håndteringen af hytten. Der er fire individuelle folde til hytten, og hegnet flyttes via et smart udviklet system, med let oprulning af trådene.

Her ses hytten til fire diegivende søer.

+ Optimering af management i marken, fokus på reduktion af pattegrisedødelighed.

■ Dyr at fremstille sammenlignet med enkelt hytter.

Italien

Opdræt af fritgående grise er udbredt i Italien, hvor 60% af slagtegrisene og 95% af søer og smågrise går ude. Oftest bruges skovområder eller busklandskeber som arealer til grisene.

Masser af grønt giver god kødkvalitet

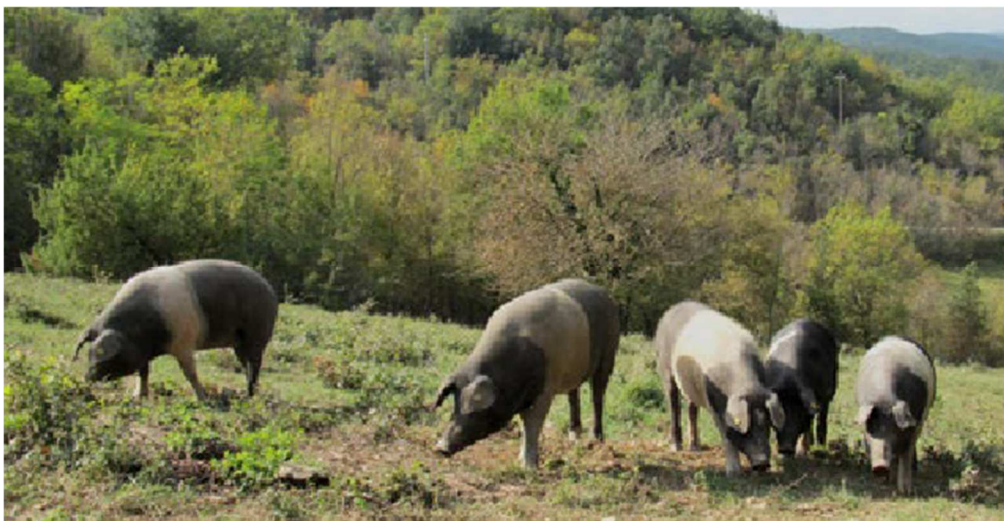
Slagtegrisene æder forskellige afgrøder på marken.

På en italiensk gård i en stor olivenlund lever ti søer af racen Cinta Senese samt en orne. For at beskytte mod rovdyr finder faring og de første par uger af diegivningsperioden sted i staldbygninger med betongulv og adgang til åbent udendørsområde. Slagtegrisene går på nærliggende græsområder. Her har de mulighed for at æde forskellige foderplanter direkte fra marken. Grisene går på samme areal i to uger og flyttes derefter til et nyt område. Vintermånederne tilbringer slagtegrisene i et stort indhegnet område med buske og træer. Grisenes foder består af 40% grønt

direkte fra marken, og den høje andel af grønt har vist sig at øge linolsyre-indholdet i rygspæk og kød.

- + God kødkvalitet og lav miljøbelastning grundet det omfattende græsningsystem.
- Kræver stor arbejdsindsats til indhegning og flytning af grisene på de eksterne arealer.

Grise i skoven

Store arealer med både skov og græs.

I dette system lever slagtegrisene i grupper af 20 dyr på 2 hektar store områder bestående af både skov og græsarealer. Små hytter giver læ for vind og vejr. De drægtige søer går sammen med en orne, de diegivende søer holdes individuelt eller i par i mindre områder, med adgang til farehytter, og de fravænnede grise går sammen med et par drægtige søer, til at beskytte dem mod rovdyr. Alle områderne indeholder buske og træer. De store arealer sikrer, at skovøkosystemet ikke tager skade af grisenes tilstedeværelse. For at mindske skaderne flyttes grisene hver 2.-3. måned, hvorefter områderne ikke græsses i minimum 1 år. I de store arealer med både skov og buske, befinder grisene sig i deres naturlige habitat og har mulighed for at udføre deres naturlige adfærd.

- + Lav miljøbelastning grundet de omfattende arealer med buske og træer samt hyppig rotation, grisene holdes i deres naturlige miljø.
- Kræver meget plads og meget tid at indhegne områderne og håndtere grisenes trivsel i det eksterne system.

Mere information om POWER projektet kan findes her:

<https://projects.au.dk/coreorganiccofund/core-organic-cofund-projects/power/>

<https://www.frilandsdyr.dk/2019/07/03/proven-welfare-and-resilience-in-organic-pig-production-power/>